

بررسی عوامل تأثیرگذار و میزان تأثیر آن‌ها بر علاقه‌ی دانشجویان پرستاری نسبت به حرفه‌ی خود در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان ۱۳۹۲

محسن ادیب حاج باقری*: عضو هیأت علمی، گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده‌ی پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران.
محمدسجاد لطفی: کارشناسی ارشد پرستاری سالمندی، گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده‌ی پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران.

چکیده: در علوم تربیتی، علاقه و رغبت را نقطه‌ی شروع یادگیری و فعالیت می‌دانند. با وجود این، مطالعه‌ای برای بررسی علاقه‌ی دانشجویان پرستاری به حرفه‌ی خود انجام نشده است. این مطالعه با هدف بررسی میزان و عوامل تأثیرگذار بر علاقه‌ی دانشجویان پرستاری نسبت به حرفه‌ی خود در دانشگاه علوم پزشکی کاشان انجام شد. این پژوهش مقطعی، بر روی ۱۸۵ نفر از دانشجویان پرستاری انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌ی پژوهشگر ساخته بود. بخش اول پرسش‌نامه شامل اطلاعات دموگرافیک، بخش دوم شامل سؤالات مربوط به عوامل مؤثر بر علاقه و بخش سوم شامل چگونگی تأثیر عوامل بر تغییرات علاقه دانشجویان بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آزمون‌های کای دو، تی مستقل و تی زوجی استفاده شد. میانگین علاقه به رشته‌ی تحصیلی در بدو ورود $54/79 \pm 27/03$ ٪ و در زمان تحصیل $59/94 \pm 27/56$ ٪ بود. مهمترین عوامل تأثیرگذار بر میزان علاقه‌ی دانشجویان، حس کمک به هم‌نوع، امکان اشتغال بالای پرستاران و آگاهی از مسؤلیت بالای پرستار بود. پیشنهاد می‌شود در سیستم گزینش دانشجو تغییراتی ایجاد گردد و علاوه بر نمره‌ی آزمون سراسری، ویژگی‌های دیگری مانند علاقمندی و شخصیت فراگیران نیز مورد بررسی قرار گیرد.

واژگان کلیدی: علاقه به حرفه، رشته‌ی تحصیلی، دانشجویان پرستاری.

*نویسنده‌ی مسؤول: عضو هیأت علمی، گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده‌ی پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران.

(Email: adib1344@yahoo.com)

مقدمه

علاقه‌مندی و رضایت از رشته‌ی تحصیلی را می‌توان یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در موفقیت تحصیلی دانشجویان دانست (بهنام‌پور، ۲۰۱۲). نظام آموزشی زمانی پویا و کارآمد تلقی می‌شود که از تمام توانمندی‌های خود در ایجاد و ارتقای یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانشجویان استفاده کند. بنابراین، برای دستیابی به حداکثر بازده، باید به عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی توجه شود. در حالی که علاقه به رشته‌ی تحصیلی نه تنها می‌تواند باعث پیشرفت تحصیلی شود، بلکه سبب می‌گردد میزان ترک تحصیل و آثار زیان‌بار ناشی از آن کاهش یابد (حسین‌پور، ۲۰۰۹).

علاقه یکی از مهمترین فاکتورها در یادگیری است به گونه‌ای که افراد معمولاً اموری را مورد توجه قرار می‌دهند که مورد علاقه آنها باشد. علاقه‌مندی نه تنها باعث می‌گردد تا میل و رغبت کافی در فرد برای دریافت و پاسخ‌گویی به محرک‌ها ایجاد شود، بلکه سبب می‌شود که فرد تمام توجه و تمرکز خود را روی موضوع دلخواه متمرکز سازد. از این رو، در علوم تربیتی علاقه و رغبت را نقطه‌ی شروع یادگیری و فعالیت‌ها می‌دانند. بنابراین برای اینکه بتوان نیروی انسانی مفید را برای جامعه‌ی تربیت نمود، باید به علایق افراد توجه ویژه‌ای داشت (اسپولدینگ، ۱۳۹۲). علاقه‌مندی در تمام کارکردهای فرد از قبیل: فراگیری تحصیل، یادگیری و توجه، دقت، ادراک، یادآوری، فراموشی، خلاقیت و ابراز عشق و عواطف نقش پررنگی دارد و بررسی نگرش و دیدگاه‌ها که زیر بنای ایجاد علاقه‌مندی هستند، یکی از مهم‌ترین انواع مطالعات روانشناسی اجتماعی است که نه تنها منجر به پیش‌بینی رفتارهای اجتماعی می‌شود، بلکه می‌تواند به تفسیر رفتارهای بروز یافته نیز کمک کند (شریفی، ۲۰۰۲). از سوی دیگر، علاقه‌مندی و رضایت از رشته‌ی تحصیلی باعث می‌شود که فرد با علاقه و تمایل بیش‌تر به جستجو و کنجکاوی، کشف ایده‌های نو، گسترش باور، اندیشه و عمل بپردازد (ثناگو، ۲۰۱۳). عوامل مختلفی می‌تواند بر میزان علاقه و نگرش افراد به رشته‌ی تحصیلی تأثیر بگذارد. از جمله این عوامل می‌توان به کمک به هم‌نوع، جایگاه اجتماعی، فرصت شغلی، علاقه و امکان تحصیل در مقاطع بالاتر اشاره کرد (فتاحی، ۲۰۰۴)، (امینی، ۲۰۰۲) و (ارفعی، ۲۰۰۸) با وجود این، مطالعات اندکی بر روی عوامل مؤثر بر سطح علاقه و نگرش دانشجویان رشته‌ی پرستاری صورت گرفته است. در ایران، ورود به دانشگاه و انتخاب رشته کاملاً با شناخت و مطابق با علاقه فرد انجام نمی‌شود و فرد با توجه به نمره‌ی

اکتسابی از کنکور، مجبور به انتخاب رشته است. در نتیجه، شناسایی عوامل تأثیرگذار بر میزان رضایت از رشته‌ی تحصیلی در دانشجویان می‌تواند نقش به‌سزایی در آموزش و آینده‌ی آن‌ها داشته باشد (ربانی، ۲۰۱۱). بدون شک، دانشجویان یکی از ارکان اصلی و سازنده‌ی آینده‌ی جامعه هستند و توجه به علاقه و رضایت‌مندی آنان نسبت به رشته‌ی تحصیلی‌شان می‌تواند در ایجاد انگیزش، حفظ و ارتقای کیفیت آموزش و هم‌چنین عملکرد شغلی آن‌ها مؤثر باشد (فتاحی، ۲۰۰۴) و سبب شود تا این افراد برای رسیدن با اهداف خویش بیشتر تلاش کنند. با توجه به این که حرفه‌ی پرستاری یکی از تأثیرگذارترین رشته‌ها در امر سلامت، خدمت‌رسانی و ارتقای سطح سلامت جامعه است (قادری، ۲۰۰۳) و (بروجیان بروجنی، ۲۰۱۱)، انجام این دست مطالعات می‌تواند راهنمای مناسبی جهت اصلاح خط مشی‌ها، تغییرات مناسب در برنامه‌های آموزشی و ظرفیت پذیرش دانشجو باشد (رجالی، ۲۰۱۰). هم‌چنین، مطالعات انجام شده تنها به بررسی عوامل تأثیرگذار در میزان علاقه‌ی دانشجویان اکتفا نموده‌اند و کمتر مطالعه‌ای به بررسی میزان تأثیر و نحوه‌ی تأثیر عوامل مختلف پرداخته است. هم‌چنین، با توجه به این که عوامل تأثیرگذار و نیز نوع تأثیر آن‌ها در محیط‌ها و شرایط مختلف ممکن است، متفاوت باشد و مطالعه‌ای که به بررسی این عوامل در دانشگاه علوم پزشکی کاشان پرداخته باشد در سترس نیست، این مطالعه با هدف بررسی عوامل تأثیرگذار و میزان تأثیر آن‌ها بر علاقه‌ی دانشجویان پرستاری نسبت به حرفه‌ی خود در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سال ۱۳۹۲ انجام شد.

روش بررسی

این مطالعه به صورت توصیفی-مقطعی در سه ماهه‌ی اول سال ۱۳۹۲ بر روی دانشجویان پرستاری دانشکده‌ی پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کاشان انجام شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران با ضریب اطمینان ۹۵٪ و دقت ۰/۰۶ برابر ۱۸۵ نفر برآورد شد. نمونه‌گیری به صورت در دسترس، از دانشجویان پرستاری مشغول به تحصیل در دانشکده‌ی پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کاشان انجام شد. معیارهای ورود به مطالعه شامل تحصیل در رشته‌ی پرستاری، گذراندن حداقل یک ترم کارآموزی و موافقت شفاهی و آگاهانه دانشجو بود. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌ی پژوهشگر ساخته‌ای بود که دارای سه بخش بود. بخش اول شامل مشخصات فردی (سن، جنس، ترم تحصیلی، انتخاب رشته با توجه به علاقه‌ی قبلی، میزان علاقه به رشته در بدو ورود و میزان

تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. $58/2\%$ (۹۹ نفر) از واحدهای پژوهش زن و $41/8\%$ (۷۱ نفر) مرد بودند. واحدهای پژوهش در محدوده‌ی ۱۸ تا ۳۹ سال بوده و میانگین سن آن‌ها $20/99 \pm 2/49$ و پسران $21/49 \pm 2/89$ بود و آزمون دختران $19/69 \pm 4/92$ و پسران $21/49 \pm 2/89$ بود و آزمون آماری تی تفاوت معناداری را بین میانگین سن دو گروه دختران و پسران نشان داد ($P=0/006$ و $t=2/757$). در مجموع، $60/6\%$ (۱۰۳ نفر) دانشجویان اظهار داشتند که رشته‌ی خود را با علاقه انتخاب کرده‌اند و $39/4\%$ (۶۷ نفر) نیز رشته‌ی خود را بدون علاقه انتخاب کرده بودند. در آزمون کای اسکوتر، بین انتخاب رشته بر حسب علاقه و جنسیت ارتباط معناداری مشاهده نشد ($P=0/434$). میانگین علاقه در بدو ورود به رشته‌ی تحصیلی $54/79 \pm 27/03\%$ بود که کمترین میزان علاقه 10% و بیشترین میزان علاقه 100% بود. اگر چه میانگین درصد علاقه‌ی دانشجویان دختر در بدو ورود $55/45 \pm 26/48\%$ و بیشتر از میانگین علاقه‌ی دانشجویان پسر ($53/87 \pm 27/91\%$) بود، اما آزمون آماری تی مستقل نشان داد این اختلاف از لحاظ آماری معنادار نیست ($P=0/708$ و $T=0/375$). میانگین علاقه به رشته‌ی تحصیلی در زمان تحصیل در رشته‌ی پرستاری $59/94 \pm 27/56\%$ بود. میانگین علاقه به رشته در زمان تحصیل در دانشجویان دختر $64/60 \pm 22/69\%$ و دانشجویان پسر $53/45 \pm 32/24\%$ بود که آزمون آماری تی تست اختلاف معناداری را در بین دو گروه نشان داد، به گونه‌ای که میزان علاقه به رشته‌ی تحصیلی در دانشجویان دختر با گذشت زمان بیشتر شده بود ($P=0/009$ ، $t=2/014$) (جدول ۱).

جدول ۱- متغیرهای دموگرافیک بر حسب جنسیت

P value	متغیر		
	کل تعداد (درصد)	زن (درصد)	مرد (درصد)
0/434	103 (60/6)	61 (61/6)	42 (54/2)
	67 (39/4)	38 (38/4)	29 (40/8)
0/66	155 (67/6)	72 (72/7)	43 (60/6)
	55 (32/4)	27 (27/2)	28 (39/4)
0/708	54/79=27/03	55/45=26/48	53/87=27/91
0/009	59/94=27/56	64/60=22/69	53/45=32/24
0/006	20/99=2/49	19/69=4/92	21/49=2/89

آزمون آماری تی زوجی نشان داد که بین میانگین درصد علاقه به رشته در بدو ورود و در زمان تحصیل در دانشجویان دختر اختلاف معناداری وجود دارد ($P=0/001$ و $T=-3/836$) اما این اختلاف بین میانگین درصد علاقه به رشته در بدو ورود و در زمان تحصیل در دانشجویان پسر از لحاظ آماری معنادار نبود ($P=0/901$ ، $T=0/125$). $31/8\%$ از واحدهای مورد پژوهش اظهار داشته‌اند که

علاقه به رشته در زمان تحصیل) بود که برای محاسبه‌ی میزان علاقه دانشجویان در بدو ورود و در زمان تحصیل، از یک ابزار اندازه‌گیری بصری (Visual analog scale) استفاده شد. از دانشجویان خواسته شد میزان علاقه‌ی خود را با زدن ضربدر بر روی محور مختصاتی که از صفر تا ۱۰۰ به صورت بازه‌های ده‌تایی نمره‌دهی شده بود، تعیین کنند. بخش دوم پرسش‌نامه شامل ۲۱ گویه در مورد عوامل مؤثر بر علاقه یا تغییر علاقه افراد نسبت به حرفه‌ی پرستاری بود که در یک طیف لیکرت ۳ نمره‌ای (از خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۳) نمره‌دهی می‌شد. بخش سوم پرسش‌نامه دارای ۲۱ گویه در ارتباط با نحوه‌ی تأثیر عوامل فوق‌الذکر بر تغییر علاقه‌ی افراد نسبت به حرفه‌ی پرستاری بود که شامل دو گزینه‌ی "تأثیر مثبت بر علاقه" و "تأثیر منفی بر علاقه" به حرفه بود. بخش‌های دوم و سوم پرسش‌نامه با توجه به مرور متون و نظر اساتید پرستاری تهیه شد. سپس جهت تعیین روایی ابزار، از روش روایی محتوا (با تأیید ابزار توسط ۱۰ نفر از اعضای هیأت علمی) و برای بررسی پایایی، از محاسبه‌ی آلفای کرونباخ استفاده شد. آلفای کرونباخ برای قسمت اول پرسش‌نامه $0/86$ ، برای قسمت دوم آن $0/82$ و برای کل پرسش‌نامه $0/85$ محاسبه شد.

برای جمع‌آوری داده‌ها، تک تک واحدهای مورد پژوهش به صورت در دسترس انتخاب و پرسش‌نامه‌ها تحویل آن‌ها شد و از آن‌ها خواسته شد تا در یک شرایط خلوت و محرمانه پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کرده و سپس آن‌ها را در صندوقی که برای جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها در داخل سالن دانشکده قرار داده شده بود، بیاندازند. شرکت در این مطالعه منوط به موافقت شفاهی و آگاهانه دانشجویان پس از ارائه‌ی توضیحات و بیان اهداف از طرف تیم پژوهش بود. گروه تحقیق متعهد به حفظ و نگهداری محرمانه‌ی اطلاعات افراد در جریان مطالعه بود. هم‌چنین به کلیه‌ی واحدهای پژوهش اطمینان داده شد که تنها نتایج کلی این پژوهش انتشار خواهد یافت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و تحلیلی (کای اسکوتر برای بررسی ارتباط بین جنسیت و انتخاب رشته بر حسب علاقه و بررسی ارتباط بین عوامل مؤثر بر میزان علاقه با جنسیت، تی تست برای بررسی اختلاف بین میانگین سن، میزان علاقه به رشته در بدو ورود و در زمان تحصیل و تی زوجی بررسی اختلاف بین میانگین میزان علاقه در بدو ورود و در زمان تحصیل) در نسخه‌ی ۱۶ نرم افزار SPSS استفاده شد.

یافته‌ها

از مجموع ۱۸۵ پرسش‌نامه‌ی توزیع شده، ۱۷۰ پرسش‌نامه به طور کامل تکمیل و برگشت داده شد که در

ارتباط معناداری یافت نشد. یافته‌ها نشان داد در ۹۲/۴٪ از افراد امکان اشتغال بالای پرستاران (بازار کار)، ۹۰/۰٪ افراد حس کمک به هم نوع و در ۸۶/۵٪ افراد اهمیت کار پرستاری از دیدگاه اسلام مهمترین عوامل افزایشده علاقه افراد به رشته پرستاری بوده و ۶۱/۸٪ افراد آگاهی از سختی کار پرستاران، ۶۱/۸٪ افراد آگاهی از نوبت کاری پرستار و در ۶۴/۷٪ افراد آگاهی از ساعت کاری پرستار مهمترین عوامل کاهشده علاقه دانشجویان نسبت به رشته پرستاری بوده است (جدول ۳).

جدول ۳ - نحوه تأثیرگذاری عوامل مؤثر بر تغییر علاقه افراد

عوامل مؤثر در علاقه یا تغییر علاقه	نوعی تأثیر بر میزان علاقه		جواب ن داده (درصد) تعداد
	تأثیر مثبت (درصد) تعداد	تأثیر منفی (درصد) تعداد	
۱) امکان اشتغال بالای پرستاران (بازار کار)	۱۵۷ (۹۲/۴)	۱۳ (۷/۶)	۰ (۰/۰)
۲) حس کمک به هم نوع	۱۵۳ (۹۰/۰)	۱۴ (۸/۲)	۳ (۱/۸)
۳) اهمیت کار پرستاری از دیدگاه اسلام	۱۴۷ (۸۶/۵)	۲۳ (۱۴/۵)	۰ (۰/۰)
۴) کسب اطلاعات در ارتباط با سلامت و نحوه عملکرد بدن	۱۴۵ (۸۵/۳)	۲۴ (۱۴/۱)	۱ (۰/۶)
۵) امکان ادامه تحصیل این رشته تا مقطع دکترا	۱۴۴ (۸۴/۷)	۳۱ (۱۴/۷)	۱ (۰/۶)
۶) وجود گرایشهای مختلف در رشته پرستاری	۱۳۴ (۷۸/۸)	۳۱ (۱۸/۲)	۵ (۲/۹)
۷) کسب مهارت های لازم در دوران کارآموزی	۱۳۰ (۷۶/۵)	۳۱ (۱۸/۲)	۹ (۵/۳)
۸) ارتباط نزدیک حرفه پرستاری با حرفه پزشکی	۱۲۴ (۷۲/۹)	۴۲ (۲۵/۳)	۳ (۱/۸)
۹) آموزش های نظری	۱۲۰ (۷۰/۶)	۴۸ (۲۸/۲)	۲ (۱/۲)
۱۰) نحوه برخورد اعضای خانواده تان با این رشته	۱۲۰ (۷۰/۶)	۴۸ (۲۸/۲)	۲ (۱/۲)
۱۱) سازگاری روحه شما با حرفه پرستاری	۱۱۶ (۶۸/۲)	۵۳ (۳۱/۲)	۱ (۰/۶)
۱۲) گذراندن دوران کارآموزی	۱۰۹ (۶۴/۲)	۴۸ (۲۸/۲)	۱۳ (۷/۶)
۱۳) آگاهی از دستمزدها پرستاران	۱۰۸ (۶۳/۵)	۶۱ (۳۵/۹)	۱ (۰/۶)
۱۴) آگاهی از جایگاه اجتماعی پرستار	۹۷ (۵۷/۱)	۷۰ (۴۱/۲)	۳ (۱/۸)
۱۵) آگاهی از مسئولیت بالای پرستار در قبال جان بیمار	۹۷ (۵۷/۱)	۷۱ (۴۱/۸)	۲ (۱/۲)
۱۶) اشتغال یکی از نزدیکانتان به حرفه پرستاری	۹۲ (۵۴/۱)	۶۹ (۴۰/۶)	۹ (۵/۳)
۱۷) شیوه تدریس اساتادان	۸۶ (۵۰/۶)	۸۲ (۴۸/۲)	۲ (۱/۲)
۱۸) نحوه برخورد پرسنل بیمارستان در طی دوران کارآموزی	۶۸ (۴۰/۰)	۸۵ (۵۰/۰)	۱۷ (۱۰/۰)
۱۹) آگاهی از سختی کار پرستاران	۶۳ (۳۷/۱)	۱۰۵ (۶۱/۸)	۲ (۱/۲)
۲۰) آگاهی از نوبت کاری پرستار	۶۰ (۳۵/۳)	۱۰۵ (۶۱/۸)	۵ (۲/۹)
۲۱) آگاهی از ساعت کاری پرستار	۵۵ (۳۲/۴)	۱۱۰ (۶۴/۷)	۵ (۲/۹)

بحث

نتایج این مطالعه نشان داد که عوامل مادی و معنوی به طور هم‌زمان بر میزان تغییر علاقه دانشجویان به رشته پرستاری تأثیر می‌گذارد، به گونه‌ای که در این مطالعه نیز مشخص شد، عواملی هم‌چون حس کمک به هم‌نوع، امکان اشتغال بالای پرستاران، گذراندن دوران کارآموزی عواملی بودند که تأثیر افزایش بر میزان علاقه دانشجویان پرستاری داشته‌اند. در مقابل، عواملی مثل آگاهی از ساعت کاری پرستار، آگاهی از نوبت کاری پرستار، شیوه تدریس اساتید عواملی بودند که تأثیر کاهشدهای بر میزان علاقه افراد به رشته تحصیلی‌شان داشتند. از آنجا که علاقه یک امر نسبی تلقی می‌شود که تحت تأثیر عوامل و شرایط متعدد دچار تغییر و دگرگونی می‌شود و از طرفی با توجه به اینکه لازمه موفقیت افراد در کارهایشان داشتن علاقه است، شناسایی عوامل مؤثر در تغییر نگرش و افزایش علاقه دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی‌شان امری مهم و ضروری است. زیرا رشته‌ای که با علاقه، سلیقه، استعداد و توانایی فرد در تعارض باشد، اثرات دراز مدت و نامطلوب روانی، اجتماعی و اقتصادی را در پی خواهد

رشته‌ی پرستاری جزو اولویت‌های اول تا پنجم آن‌ها در انتخاب رشته‌ی کنکور سراسری بوده است. سایر اطلاعات دموگرافیک در جدول ۱ آمده است. بر اساس نتایج تحقیق ۷۷/۱٪ افراد حس کمک به هم‌نوع، ۷۴/۱٪ افراد امکان اشتغال بالای پرستاران (بازار کار)، ۶۵/۹٪ افراد آگاهی از مسؤولیت بالای پرستار در قبال جان بیمار، ۶۴/۷٪ افراد گذراندن دوران کارآموزی، ۶۴/۷٪ افراد اهمیت کار پرستاری از دیدگاه اسلام، ۶۰/۶٪ افراد کسب مهارت‌های لازم در دوران کارآموزی و ۶۰/۶٪ افراد امکان ادامه‌ی تحصیل تا مقطع دکترا را مهمترین عواملی دانسته‌اند که باعث تغییر علاقه‌ی آن‌ها نسبت به رشته‌ی تحصیلی‌شان شده است. اما ۵۰/۰٪ افراد اشتغال یکی از نزدیکان به حرفه‌ی پرستاری، ۲۷/۰٪ افراد آگاهی از نوبت کاری پرستار، ۲۶/۵٪ افراد آگاهی از ساعت کاری پرستاری و ۲۵/۳٪ افراد شیوه‌ی تدریس اساتید را عواملی معرفی کرده‌اند که کمترین میزان تأثیر در میزان تغییر علاقه به رشته پرستاری را باعث شده‌اند (جدول ۲).

جدول ۲ - توزیع فراوانی عوامل مؤثر بر تغییر علاقه‌ی افراد نسبت به حرفه‌ی پرستاری (فراوانی/درصد)

عوامل مؤثر در علاقه یا تغییر علاقه	زیاد (درصد) تعداد	متوسط (درصد) تعداد	متوسط (درصد) تعداد	جواب ن داده (درصد) تعداد
۱) حس کمک به هم نوع	۱۳۱ (۷۷/۱)	۲۳ (۱۳/۵)	۱۴ (۸/۲)	۲ (۱/۲)
۲) امکان اشتغال بالای پرستاران (بازار کار)	۱۲۱ (۶۴/۱)	۲۴ (۱۴/۱)	۱۶ (۹/۵)	۴ (۲/۴)
۳) آگاهی از مسؤولیت بالای پرستار در قبال جان بیمار	۱۱۲ (۶۵/۹)	۳۶ (۲۱/۲)	۲۰ (۱۱/۷)	۲ (۱/۲)
۴) گذراندن دوران کارآموزی	۱۱۰ (۶۴/۷)	۳۷ (۲۱/۸)	۷ (۴/۱)	۱۶ (۹/۴)
۵) اهمیت کار پرستاری از دیدگاه اسلام	۱۱۰ (۶۴/۷)	۳۴ (۲۰/۰)	۲۲ (۱۲/۹)	۴ (۲/۴)
۶) کسب مهارت های لازم در دوران کارآموزی	۱۰۳ (۶۰/۶)	۳۴ (۲۰/۰)	۲۰ (۱۱/۷)	۱۴ (۷/۶)
۷) امکان ادامه تحصیل این رشته تا مقطع دکترا	۱۰۳ (۶۰/۶)	۳۲ (۲۱/۸)	۲۸ (۱۶/۴)	۲ (۱/۲)
۸) کسب اطلاعات در ارتباط با سلامت و نحوه عملکرد بدن	۱۰۳ (۶۰/۶)	۴ (۲/۵)	۱۸ (۱۰/۶)	۴ (۲/۴)
۹) آگاهی از جایگاه اجتماعی پرستار	۹۷ (۵۷/۱)	۴۶ (۲۷/۱)	۳۴ (۱۴/۱)	۳ (۱/۸)
۱۰) سازگاری روحه شما با حرفه پرستاری	۹۷ (۵۷/۱)	۵۴ (۳۱/۸)	۱۸ (۱۰/۶)	۱ (۰/۶)
۱۱) وجود گرایشهای مختلف در رشته پرستاری	۹۴ (۵۵/۳)	۴۴ (۲۴/۷)	۳۱ (۱۸/۳)	۳ (۱/۸)
۱۲) آموزش های نظری	۹۱ (۵۳/۵)	۴۵ (۲۶/۵)	۳۰ (۱۷/۷)	۴ (۲/۴)
۱۳) ارتباط نزدیک حرفه پرستاری با حرفه پزشکی	۹۰ (۵۳/۰)	۴۴ (۲۵/۹)	۳۲ (۱۸/۹)	۴ (۲/۴)
۱۴) نحوه برخورد اعضای خانواده تان با این رشته	۸۹ (۵۲/۴)	۵۴ (۳۱/۸)	۲۶ (۱۵/۳)	۱ (۰/۶)
۱۵) آگاهی از سختی کار پرستاران	۸۹ (۵۲/۴)	۴۹ (۲۸/۸)	۲۹ (۱۷/۱)	۳ (۱/۸)
۱۶) آگاهی از دستمزدها پرستاران	۸۲ (۴۸/۲)	۵۴ (۳۱/۸)	۳۰ (۱۷/۷)	۴ (۲/۴)
۱۷) نحوه برخورد پرسنل بیمارستان در طی دوران کارآموزی	۷۷ (۴۵/۳)	۵۰ (۲۹/۲)	۲۸ (۱۶/۵)	۱۵ (۹/۴)
۱۸) شیوه تدریس اساتادان	۷۴ (۴۳/۵)	۵۱ (۳۰/۰)	۴۲ (۲۵/۰)	۲ (۱/۲)
۱۹) آگاهی از ساعت کاری پرستار	۶۷ (۳۹/۴)	۵۶ (۳۲/۹)	۴۵ (۲۶/۵)	۲ (۱/۲)
۲۰) اشتغال یکی از نزدیکانتان به حرفه پرستاری	۶۷ (۳۹/۴)	۳۰ (۲۱/۲)	۸۵ (۵۰/۰)	۲ (۱/۲)
۲۱) آگاهی از نوبت کاری پرستار	۶۵ (۳۸/۲)	۵۴ (۳۱/۸)	۴۶ (۲۷/۰)	۵ (۲/۹)

آزمون آماری کای اسکور ارتباط مثبت و معناداری را بین متغیرهای، اهمیت کار پرستاری از دیدگاه اسلام ($P=0/001$)، وجود گرایش‌های مختلف در رشته پرستاری ($P=0/003$) و امکان ادامه تحصیل این رشته تا مقطع دکترا ($P=0/001$) با جنسیت نشان داد. به گونه‌ای که این عوامل در دانشجویان دختر به طور معناداری باعث افزایش علاقه به رشته شده بودند. اما بین سایر عوامل و جنسیت

است، شایستگی و استعداد دانشجو در یادگیری در بالین، ویژگی‌های شخصیتی، علاقه‌مندی دانشجو به رشته، جایگاه شغلی و اجتماعی، علاقه‌مندی مدرس به آموزش، انجام تشویق را مهمترین عوامل تأثیرگذار بر علاقه‌ی دانشجویان ذکر می‌کند (امینی، ۲۰۰۲). صالحی و همکاران در مطالعه‌ی خود عوامل شیوه و مهارت تدریس، عدم ضمانت شغلی و جذب کار، کمبود امکانات آموزشی دانشگاه و عدم مشارکت و فعالیت دانشجویان در امر یاددهی و یادگیری را مانع پیشرفت تحصیلی می‌دانند (صالحی، ۲۰۱۰). قادری نیز در مطالعه‌ای که بر روی دانشجویان پزشکی انجام داده است، عواملی هم‌چون شیوه‌ی ارزشیابی توسط اساتید، کمبود امکانات پژوهشی، مشغله‌ی ذهنی ناشی از عدم امنیت شغلی در آینده، نگرانی از چگونگی گذراندن طرح، ضوابط و برنامه‌ریزی‌های آموزشی و طولانی بودن مدت تحصیل را عامل کاهش میزان علاقه‌ی دانشجویان گزارش کرده است (قادری، ۲۰۰۳). ارفعی در مطالعه‌ی انجام شده بر روی دانشجویان مامایی، عوامل مفید واقع شدن رشته‌ی تحصیلی در زندگی فردی، تجربیات مهیج، علاقه به کار بالینی، نزدیکی رشته‌ی مامایی به رشته‌ی پزشکی و روابط انسانی موجود در حرفه را مهمترین دلایل علاقه‌مندی دانشجویان مامایی به این رشته ذکر می‌کند (ارفعی، ۲۰۰۸). مطلق در پژوهشی که با هدف بررسی علل مشروط شدن دانشجویان انجام داده است، عوامل تنش‌زای تحصیلی، امکانات، آموزشی و کیفیت تدریس اساتید، مشکلات مالی، مسکن و شرایط خوابگاه، سن، معدل دیپلم و ضعف بنیه‌ی علمی دانشجویان را مهمترین دلایل مشروطی دانشجویان گزارش کرده است (مطلق، ۲۰۰۸). دلیر نیز در مطالعه‌ی خود عوامل تأثیرگذار را به دو دسته عوامل درونی شامل امکان خدمت نوع دوستانه، علاقه به فعالیت‌های درمانی، امکان تکامل شخصیت علاقه به علم و عوامل بیرونی توجه به نیاز جامعه، صلاح اندیشی والدین و نزدیکان، داشتن بازار کار بیشتر، اعتبار و منزلت اجتماعی، بهره‌مندی از امکانات رفاهی، تقسیم می‌کند (دلیر، ۲۰۱۱). این یافته نشان می‌دهد که به جز موقعیت اجتماعی و درآمدزایی رشته، عوامل و جاذبه‌های دیگری نیز می‌توانند موجب افزایش علاقه‌ی دانشجو به یک رشته‌ی تحصیلی خاص می‌شوند. اشاره به این نکته ضروری است که با توجه به دیدگاه واینر (Weiner) که عامل اساسی برای پیشرفت را انگیزه‌های درونی می‌داند، علایق فردی، خدمت به جامعه، جایگاه اجتماعی رشته و کسب مهارت‌های لازم می‌تواند این نقش را ایفا و نیاز درونی فرد را برآورده نماید و موجب

داشت. بنابراین یکی از مهمترین وظایف نهادهای آموزشی در کشور شناسایی عوامل مؤثر بر میزان علاقه‌ی دانشجویان پس از ورود به رشته‌ی تحصیلی می‌باشد. زیرا علاقه به رشته‌ی تحصیلی نه تنها موجب پیشرفت فرد در زمینه‌های مختلف خواهد شد، بلکه می‌تواند بر میزان پیشرفت و موفقیت یک جامعه نیز تأثیر به‌سزایی داشته باشد (حسین پور، ۲۰۰۹) و (بیگدلی، ۲۰۰۴). در مطالعه‌ی حاضر ۶۰٪ از دانشجویان بیان داشتند که رشته‌ی خود را با علاقه انتخاب کرده‌اند این در حالی است که بیگدلی در مطالعه‌ی خود بیان می‌کند که ۳۴/۷۸٪ از دانشجویان کتابداری و ۶۲/۰۷٪ از دانشجویان روان‌شناسی رشته‌ی تحصیلی خود را با علاقه انتخاب نموده‌اند (بیگدلی، ۲۰۰۴). افشاری پور در مطالعه‌ی خود این میزان را ۵۰٪ گزارش کرده است (افشاری پور، ۲۰۰۸). اگرچه میزان انتخاب رشته با علاقه در مطالعه‌ی حاضر بیش از سایر رشته‌هاست، اما همچنان این میزان مطلوب به نظر نمی‌رسد. زیرا رشته‌ی پرستاری با جان و سلامت مردم ارتباط دارد و انتخابی که بر پایه‌ی علاقه‌مندی نباشد نه تنها بر وضعیت تحصیل فرد تأثیر خواهد داشت بلکه می‌تواند بر عملکرد شغلی فرد نیز تأثیر منفی بگذارد. این کمبود را تا حدی می‌توان ناشی از ضعف اطلاعاتی افراد در زمان انتخاب رشته‌ی تحصیلی برای ورود به دانشگاه دانست و لازم است که رسانه‌ها، مطبوعات و آموزش و پرورش بیش از پیش به معرفی رشته‌های تحصیلی در دوران دبیرستان پرداخته تا زمینه‌ی یک انتخاب بر پایه‌ی علاقه را برای فرد فراهم کنند.

مهمترین فاکتورهایی که باعث افزایش علاقه در دانشجویان مورد بررسی شده بود، امکان اشتغال بالای پرستاران (بازار کار)، حس کمک به هم‌نوع، اهمیت کار پرستاری از دیدگاه اسلام، کسب اطلاعات در ارتباط با سلامت و نحوه‌ی عملکرد بدن و امکان ادامه تحصیل این رشته تا مقطع دکترا بود. از طرفی، عوامل آگاهی از ساعت کاری پرستار، آگاهی از نوبت کاری پرستار، آگاهی از سختی کار پرستاران، نحوه‌ی برخورد پرسنل بیمارستان در طی دوران کارآموزی مهمترین عوامل کاهنده‌ی علاقه‌ی دانشجویان نسبت به رشته‌ی پرستاری بوده است. آنچه که در این نتایج قابل توجه است، وجود هم‌زمان عوامل مادی و معنوی تأثیرگذار بر میزان علاقه‌ی دانشجویان به رشته‌ی پرستاری است. فتاحی در مطالعه‌ی خود خدمت به مردم و جامعه، موقعیت اجتماعی مناسب، علاقه به رشته قبل از انتخاب رشته را مهمترین دلایل رضایت‌مندی دانشجویان دندان‌پزشکی بیان می‌کند (فتاحی، ۲۰۰۴). امینی در مطالعه‌ی خود که بر روی دانشجویان پرستاری انجام داده

طریق رسانه‌های عمومی و آموزش و پرورش شناخت بیش‌تری نسبت به رشته‌های دانشگاهی پیدا کنند و با توجه به علاقه، رشته‌ی تحصیلی خود را انتخاب نمایند. جامعه‌ی محدود دانشجویان و انجام این مطالعه در یک دانشکده‌ی پرستاری از مهمترین محدودیت‌های این مطالعه می‌باشد. لذا پیشنهاد می‌شود که مطالعاتی با حجم وسیع‌تر و بین چندین دانشگاه انجام شود.

سیاسگزاری

بدین وسیله از کلیه‌ی دانشجویان پرستاری که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند کمال تشکر و سپاس‌گزاری را به جا می‌آوریم.

References

Afsharipour, S, PourSadegh, T 2008, Study of the rate of female high school students to basic sciences in Firuzabad, fars, Iran, *Journal of Nursing and Midwifery Urmia University of Medical Sciences*, Vol.6, No.3, Pp.107-112.

Amini, A, Valizadeh, S, Mohammadi, B 2002, Survey of effective factors on learning motivation of clinical students and suggesting the appropriate methods for reinforcement the learning motivation from the viewpoints of nursing and midwifery faculty, Tabriz University of Medical Sciences 2002, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 2, No. 2, Pp. 10-11.

Arfaei, K, Amiraliakbari, S, Alavimajd, H 2008, Assessing Midwifery Students Interest in Their Career at Medical Sciences Universities in Tehran, *Knowledge & Health Journal*, Vol. 3, No.1, Pp. 28-32.

Beck, CT 2000, The Experience of Choosing Nursing as a Career, *Journal of Nursing Education*, Vol. 39, No.7, Pp. 320-322.

Behnampour, N, Heshmati, H, Rahimi, S 2012, A survey on Paramedical and health students' satisfaction with their discipline and some of the related factors, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.12, No. 8, Pp. 616-618.

Bigdely, Z, Abam, Z 2004, Factors affecting in the selection field and change the attitude of the librarianship and Clinical Psychology Ahvaz Shahid Chamran University, *Library and Information Science*, Vol. 6, No. 22, Pp. 30-42.

علاقه‌مندی فرد به رشته‌ی تحصیلی شود. بالا بودن امتیاز انگیزه‌ی درونی بدین معناست که عامل مهمی منجر به فعالیت دانشجویان در این رشته‌ها می‌شود (واینر، ۱۹۸۰). مطالعات نشان داده‌اند که انگیزه‌ی درونی بالاتر سبب می‌شود که فرد با تلاش و پشتکار بیشتر به امر یادگیری اهتمام ورزد. در مقابل، چنانچه این انگیزه کم باشد انگیزه‌های بیرونی قوت گرفته و مسائلی هم‌چون پاداش خواهد بود که فرد را برای موفقیت به تکاپو وا خواهد داشت. هیچ یک از این دو قوه‌ی محرکه را نباید نادیده گرفت. بلکه باید با اجرای برنامه‌های آموزشی مناسب، کوشید تا این دو تقویت شده و با یکدیگر هماهنگ شوند (بک، ۲۰۰۰) و (کسگرگلو، ۲۰۰۹). در میان عوامل انگیزش درونی، بدون شک خدمت به هم‌نوع یکی از مهمترین عوامل خواهد بود. در بسیاری از مطالعات، این مسأله انگیزه‌ی اصلی در انتخاب رشته‌ی پرستاری بوده است (کسگرگلو، ۲۰۰۹)، (بک، ۲۰۰۰)، (لارسن، ۲۰۰۳)، (دال، ۲۰۰۹) و (بوگن، ۲۰۰۱). کمتر رشته‌ای را می‌توان سراغ داشت که در آن به اندازه‌ی پرستاری کمک به هم‌نوع در آن دیده شود و می‌توان گفت پرستاری در اصل یک رشته‌ی کمک‌کننده به هم‌نوعان است (دال، ۲۰۰۹).

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که اگرچه میانگین درصد علاقه‌ی دانشجویان به رشته‌ی پرستاری در طول زمان افزایش یافته است، اما این افزایش بسیار اندک و نزدیک به ۵٪ بوده است. نظر به اینکه پرستاران یکی از مهمترین اعضای تیم درمان و خط مقدم ارائه‌ی مراقبت به بیماران هستند، لازم است تا در سیستم جذب دانشجو تغییرات عمده‌ای ایجاد گردد و علاوه بر نمره‌ی آزمون سراسری ویژگی‌های دیگری مانند: تمایلات، علاقه‌مندی و نیازهای فراگیران نیز مورد توجه و بررسی قرار گیرد تا عوارض ناخواسته‌ی ناشی از عدم علاقه به رشته‌ی تحصیلی منجر به آسیب‌های مادی و معنوی نشود و در نتیجه موجب افزایش سطح کیفی رشته‌ی پرستاری شود. هم‌چنین لازم است تا مسؤولان و سیاست‌گذاران حوزه‌ی آموزش به عوامل انگیزشی درونی و بیرونی بیش از پیش توجه کنند تا بدین وسیله موجبات ارتقای سطح علمی و کیفی مراقبت‌های پرستاری را فراهم آورند. از آنجا که نحوه‌ی برخورد اساتید و هم‌چنین پرسنل پرستاری به عنوان دو عامل منفی در میزان علاقه‌ی دانشجویان بود، لازم است تا برای این دو گروه کلاس‌های آموزشی برگزار شود و درباره‌ی نحوه‌ی ارتباط و تعامل مطلوب با دانشجویان به آن‌ها آموزش داده شود. پیشنهاد می‌شود تا داوطلبان تحصیل دانشگاهی، از

- Motlagh, ME, Elhampour, H, Shakurnia, A 2008, Factors Affecting Students' Academic Failure in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2005, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 8, No.1, Pp. 91-99.
- Rabani, R, Rabiei, K 2011, Evaluation of Major Selection and its Impact on Educational Satisfaction among Isfahan University Students, *Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education*, Vol. 17, No. 2, Pp. 99-120.
- Rejali, M, Mostajeran, M, Lotfi, M 2010, Health students' attitude towards their field of study and future career in School of Health, *Isfahan University of Medical Sciences, Journal of Health System Research*, Vol.6, No.1, Pp.106-115.
- Salehi, M, Hajizad, M, Fallah, A, et al 2010, A survey on the effective factors in reducing academic motivation among male and female students Islamic azad universities Mazandaran province, *Journal of social sciences*, Vol. 4, No. 9, Pp. 73-86.
- Sanagoo, A, Hesam, M 2013, Academic Under-achievement and Some Related Factors Associated with Academic Satisfaction in Golestan University of Medical Sciences' Students, *Journal of Gorgan Bouyeh Faculty of Nursing & Midwifery*, Vol. 9, No. 2, Pp. 90-96.
- Sharifi, M, Taheri, N 2002, Medical students attitude towards studying medicine, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 1, No. 4, Pp. 36-43.
- Spaulding, CL 1992, *Motivation in the Classroom*. New York: McGraw-Hill.
- Ryerson, L, Weiner, B 1980, The role of affect in rational (attributional) approaches to human motivation, *Educational Researcher*, Vol. 9, No. 7, Pp. 4-11.
- Borjian Borujeni, A, Borjian Borujeni, S 2011, The Survey of Satisfaction of Nursing Educated about their Field of Study, *Scientific Journal of Hamadan Nursing & Midwifery Faculty*, Vol.18, No. 2, Pp. 50-54.
- Boughn, S 2001, Why women and men choose nursing, *Nursing and health care perspectives*, Vol. 22, No.1, Pp.14-19.
- Dal, Ü, Arifoğlu, BÇ, Razi, GS 2009, What factors influence students in their choice of nursing in North Cyprus?, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, Vol.1, No.1, Pp. 1924-1930.
- Dalir, Z, Shojaeen, Z, Khodabandehloo, Z 2011, Survey on the Motivation of Nursing and Midwifery Students toward Their Field of Study Selection- Nursing and Midwifery School-1387, *Iranian Journal of Nursing Research*, Vol. 6, No. 20, Pp. 44-51.
- Fattahi, Z, Javadi, Y, Nakhaee, N 2004, A Survey on Dentistry Students' Satisfaction with their Discipline and Some of the Related Factors, *Strides in Development of Medical Education*, Vol.1, No.1, Pp. 32-40.
- Ghaderi, R, Dastjerdi, R, Soroush, Z 2003, Influential Factors in Medical Students' Attitudes towards Studying Medicine in 2002, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.3, No.2, Pp.47-55.
- Hosseinpoor, M, Hasanzadeh, R, Maddah, MT 2009, Relationship between interest to profession achievement in practical lessons of the third degree in art schools of Mahmoodabad, *Roshd-e Moshaver*, Vol. 5, No. 4, Pp. 4-12.
- Kosgeroglu, N, Acat, M, Bahaddin, A, et al 2009, An investigation on nursing, midwifery and health care students' learning motivation in Turkey, *Nurse education in practice*, Vol.9, No.5, Pp. 331-339.
- Larsen, PD, McGill, JS, Palmer, SJ 2003, factors influencing career decisions: perspective of nursing students in three types of programs, *Journal of Nursing Education*, Vol.42, No.4, Pp.168-173.

Evaluation of Influencing Factors and Their Effects on Students' Interest Towards Nursing at Kashan University of Medical Sciences, 2013

Mohsen Adib-Hajbaghery^{1,*}
Mohamad-sajjad Lotfi²

¹:Faculty member, Department of Medical-Surgical Nursing, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, I.R. Iran.

²:M.Sc of geriatric nursing, Department of Medical-Surgical Nursing, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, I.R. Iran.

Abstract: Interest is the starting point for learning through educational sciences. However, no study is available on the students' interest in nursing as a career. This study aimed to evaluate the factors affecting the interests of nursing students at Kashan University of Medical Sciences toward Nursing as a career. This cross-sectional study was performed on 185 nursing students. Then data were gathered using a questionnaire made by the researchers. The first part of the questionnaire included demographic information, the second section consisted of questions on factors affecting interest and the third part consisted of questions on how these factors changed their interest during their study period. Afterwards, data analysis conducted using descriptive statistics, chi-squared, independent and paired t tests. According to result, the students obtained $54.79 \pm 27.03\%$ of the interest score at arrival then it was increased to $59.94 \pm 27.56\%$ during the study period. Consequently, the main factors affecting interest were a feel of being helpful for the human kind, high possibility of being employed, and awareness of the nurse's high level responsibility toward patient. It is suggested that a change should be made during student selection process for profession, therefore, the students' interest and personality can be considered.

Keywords: Professional Interest, Field of Study, Nursing Students.

***Corresponding author:** Faculty member, Department of Medical-Surgical Nursing, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, I.R. Iran.

Email: adib1344@yahoo.com